

Művelődési szokások és igények Miskolc-Perecesen

Csók Edit – Mató Edina

A Bányász Kulturális Egyesület az Észak-Keleti Átjáró Egyesület „Horizonton...”
c. projektjében megvalósuló mikro-szociológiai kutatás eredményeinek összegzése

A Bányász Kulturális Egyesület és az Észak-Keleti Átjáró Egyesület közös projektje, a 'Horizonton...' célul tűzte ki Miskolc város Pereces városrészének közösségi fejlesztését, amely projekt három alappillérre építkezett. Az egyik cél a szabadtéri színpad felújítása, amely a jövőben a helyiek részére kulturális, szórakoztató programokat kínál, felidézve a színpad 1938 és 1964 közötti fényes kulturális életét. A projekt mikroszociológiai és oral history kutatást is tartalmaz, amelyek célja a helyiek igényeinek, emlékeinek feltárása, amelyek alapot nyújtanak az egyesületek későbbi közösségfejlesztéshez kapcsolódó programjaihoz. Jelen tanulmány a szükségletfelmérés során lekérdezett kérdőívek eredményeit összegzi.

A kutatási tervben a következő célt fogalmaztuk meg a szükségletfelmérés kapcsán:

A helyiek (a régi bányászok, bányászcsaládok és az újonnan beköltöző, zömmel roma lakosok) igényeinek megismerése. A vizsgálat külön kitér a lakóhelyre vonatkozó megítélésre, amelynek feltárásához az ún. mentális térkép módszerét is segítségül hívja. Az egyéni mentális térképek által nyújtott alapvető informativitás azáltal, hogy a különböző helyszínekre irányuló attitűdök mellett rámutat a helyismeretre, a patriotizmusra, az egyéni kötődésekre, azaz az egyéni jelentésekre is, tovább árnyalja a képet.

A kulturális programok iránti igények, a képzettség felmérése, a zenei, ill. más művészeti ágakban való jártasság felmérése (helyi zenekarok, csoportok önszerveződésének rásegítése, illetve a jövő projektjeinek sikere érdekében is).

A szükségletfelmérés tematikája:

- Személyi adatok, képzettség
- Kulturális programok iránti igény (a tágabb tematizálástól egészen a konkrétumok szintjéig)
- Felnőttképzési szolgáltatások, képzések iránti igény
- Zenei és művészeti jártasság – igények ezek továbbfejlesztésére,
- Önszerveződés
- Interjúalany-e (ismer-e helyi legendákat, tud-e, akar-e róla beszélni)
- Mentális térkép

A szükségletfelmérés során alkalmazott módszertan:

Félig nyitott kérdőíveket vettünk fel, terepmunkában jártas kérdezőbiztos segítségével. A kutatás során az egyesületek önkéntesei, elsősorban kulturális antropológus hallgatók segítették munkánkat (megközelítőleg 20 fő). A kérdőív kidolgozása után és azok felvétele előtt az önkéntesek részére több alkalommal módszertani felkészítést, tréninget tartottunk a projekt, illetőleg a kérdőív céljának, tematikájának megismertetése érdekében. Fontosnak tartottuk, hogy a kérdezőbiztos ismerje a szükségletfelmérés hátterét, ismerje a problémát és a válaszadók esetleges kérdéseire válaszolni tudjon, hiszen a kérdezőbiztos által ismerték meg a lakosok a projektet, akik ezáltal a közösségfejlesztés fontos szereplőivé váltak. A lekérdezés első lépéseként, a kérdőív kísérő anyagaként a válaszadók egy rövid nyomtatott bemutatkozó, tájékoztató szöveget kaptak a projektről, amelyben egyebek közt a legfontosabb célokról informálódhattak.

A kutatási terv 2009 novemberében készült el, az önkéntesek felkészítése november és december elején történt meg. A kérdőívek lekérdezése 2009decemberétől ápriliséig húzódott. (A lekérdezés időszakát eredetileg 2-3 hónap időtartamra terveztük, azonban a téli időszak (és a kopogtató cédulák ideje) megnehezítette a munkát, ezért a tavaszi időszakra is kiterjesztettük a kérdőívezést.)

A városrészben korábban census felvétele még nem történt, ezért a helyiek segítségével határoztuk meg, hogy a 200 fős mintavétel milyen arányban vetítené le a városrész lakosságát Pereces térképén. A kérdezőbiztosok az eme becslés alapján kijelölt utcákon kezdték a kérdőívek lekérdezését. Ezt követően alkalmaztuk a 'hólabda' módszert, amelynek során a megkérdezettek az általuk jó informátornak feltételezett szomszédokhoz, ismerősökhöz továbbítottak minket.

Részt vettünk számos helyi programon, például lakossági fórumokon, a nyugdíjas klub rendezvényein, így ragadva meg a lehető legtöbb lehetőséget a projekt helyi szinten történő megismertetésére, és nem utolsó sorban a kutatómunkára. A helyieknek lehetőségük volt a kérdőívek önálló kitöltésére is, amennyiben szimpatikusabb volt számukra ez az alternatíva. Ennek során postaládákba

eljuttatott, vagy interneten beküldött kérdőívek érkeztek vissza. A lekérdezés eredményeként 191 fő perecesi lakos adatait vettük fel és ismertük meg véleményét.

A mintavétel módja:

rétegzett szakértői mintavétel – nem és korösszetétel arányában, a 14 év fölötti lakosság körében.

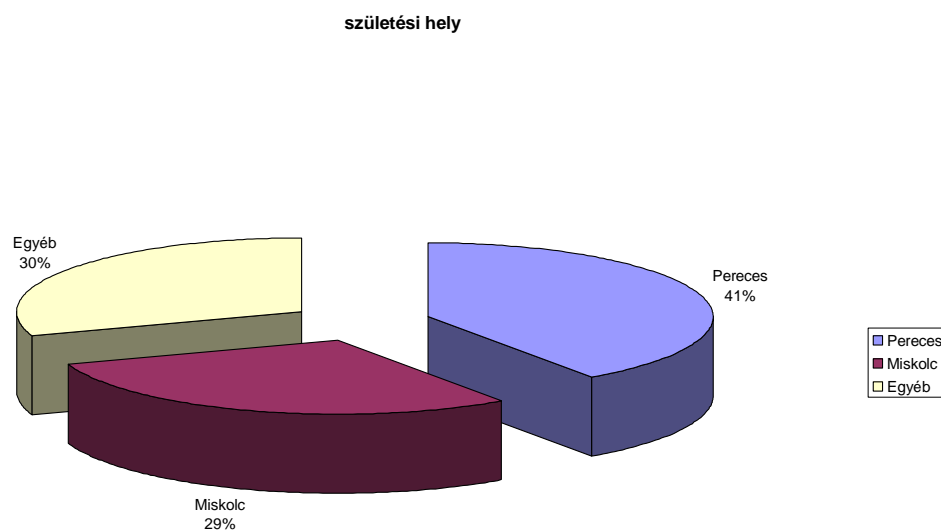
A mintavétel nagysága: 200 fő

A kérdőívek lekérdezésekor, illetve a kitöltésnél helyet adtunk a saját véleményeknek, valamint a helyiek a képzettségükről, tanulási, képzési terveikről is nyilatkozhattak (milyen szakképzésben vennének részt; tanulnának-e idegen nyelvet, lovári nyelvet; milyen fakultatív jellegű találkozót látogatnának szívesen, milyen fellépőket szeretnének látni a színpadon és milyen helyi csoportosulások felléptetését javasolják, stb.).

A kérdőív alkalmas volt arra, hogy a szükségletfelmérést követő „oral history” interjúalanyait „kiszűrjük”, és velük a további kapcsolatfelvétel lehetőségeit megbeszéljük.

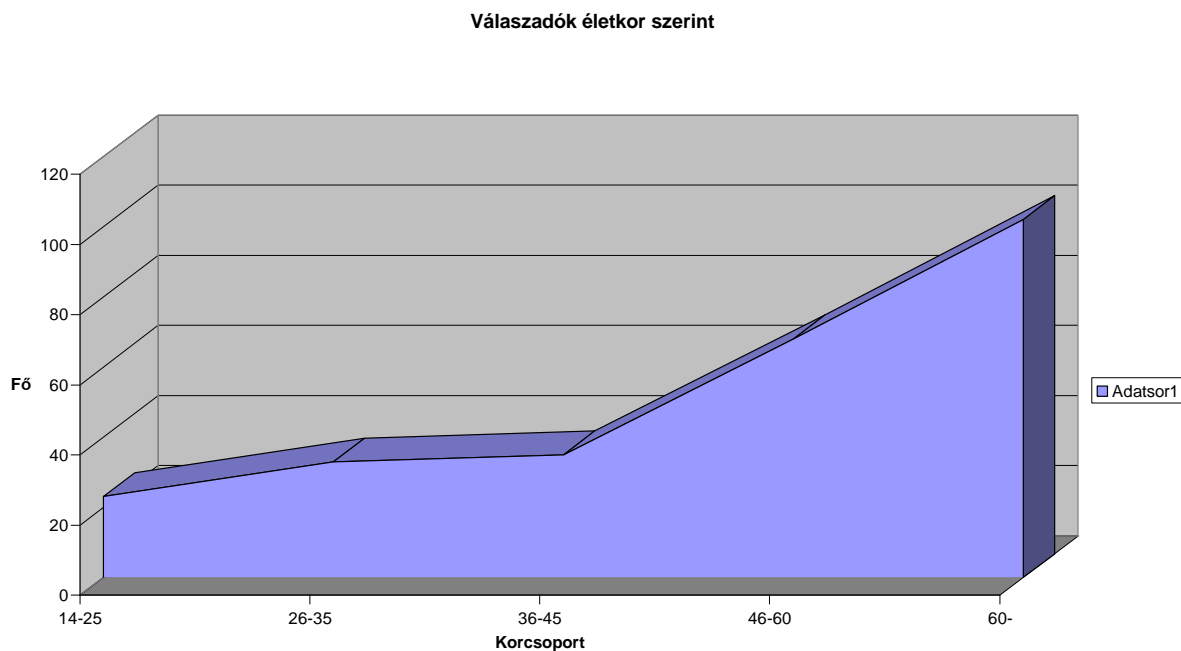
A kérdőívek adatai a fenti problémákra, kérdésekre az alábbiak szerint alakultak.

Születési hely szerint a megkérdezettek 29%-a Miskolcot jelölte meg születési helyként és 41% úgy nyilatkozott, hogy születési helye Perces. Mivel Perces Miskolc város része (1950-től) elmondható, hogy mindössze a lekérdezettek 30%-a nem helyi születésű és jelentős arányban Perecesi születésűnek tartják magukat.

Életkor-összetétel

Mivel a népszámlálás felvétele még nem történt Percecen, nem rendelkezünk megbízható adatokkal a lakosok életkori megoszlásáról, ezért a kérdőívek lekérdezése az életkor alapján véletlenszerűen történt. A megkérdezettek életkorát az alábbi táblázat mutatja:

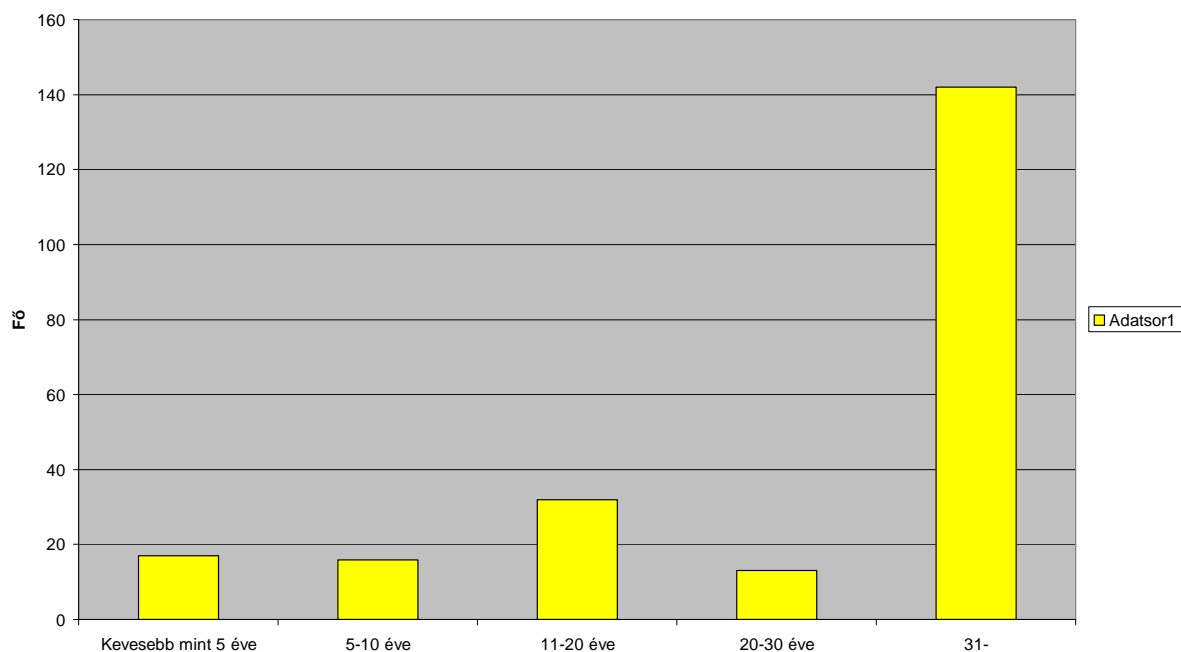
A fentiek alapján megállapítható, hogy a 60 év feletti korosztály a válaszadóink mintegy felét teszik ki, míg a 14-60 év közötti korosztályok a másik felét. Jelen adatok a válaszadási hajlandóság magas arányát a 45 év feletti korosztályban tükrözi erőteljesen. Az idősebb korosztály nagyobb aktivitása visszavezethető Perces múltjára, hiszen az idősebbek, az „őslakosok”, inkább magukénak és otthonuknak érzik a városrészt, aktívabban részt vesznek közösségi programokon, mint például bányásznap, lakossági fórumok alkalmával.

Az újonnan beköltözők nem rendelkeznek mélyebb helyismerettel, Miskolc részének tekintik Percecest, történetét nem ismerik, az adataink fényében az mutatkozik meg, hogy alig vesznek részt a közösségi életben.

Válaszadók nemek szerint: A megkérdezettek 54%-a nő, 46%-a férfi.

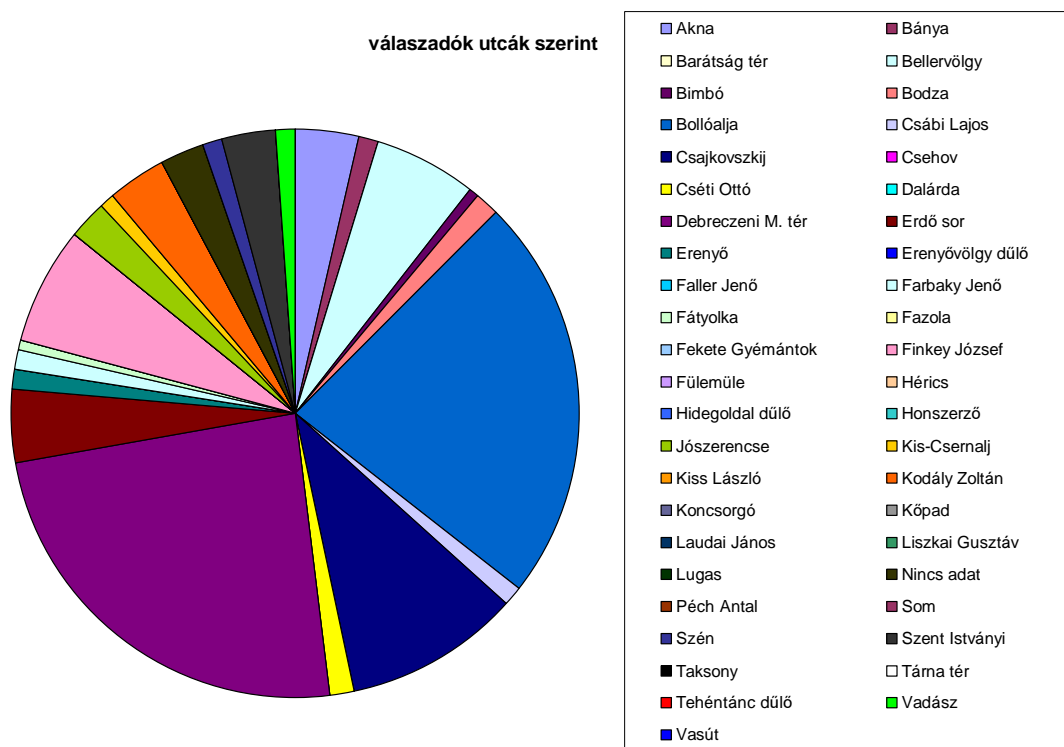
A „Mióta él Percecen?” kérdésre kapott válaszokból kiderült, hogy a válaszadók nagyobb arányban „őslakosok”, (ami szintén alátámasztja a korosztály összetételénél kifejtetteket).

Mióta él Perecesen

Tehát több mint 31 éve él Perecesen a válaszadók mintegy 2/3-a. Kevesebb, mint 5 éve, 5-10 éve él itt a válaszadók 10%-a, a 11-20 éve itt élők kb. 30 válaszadó, 20-30 éve él Perecesen 18 megkérdezett.

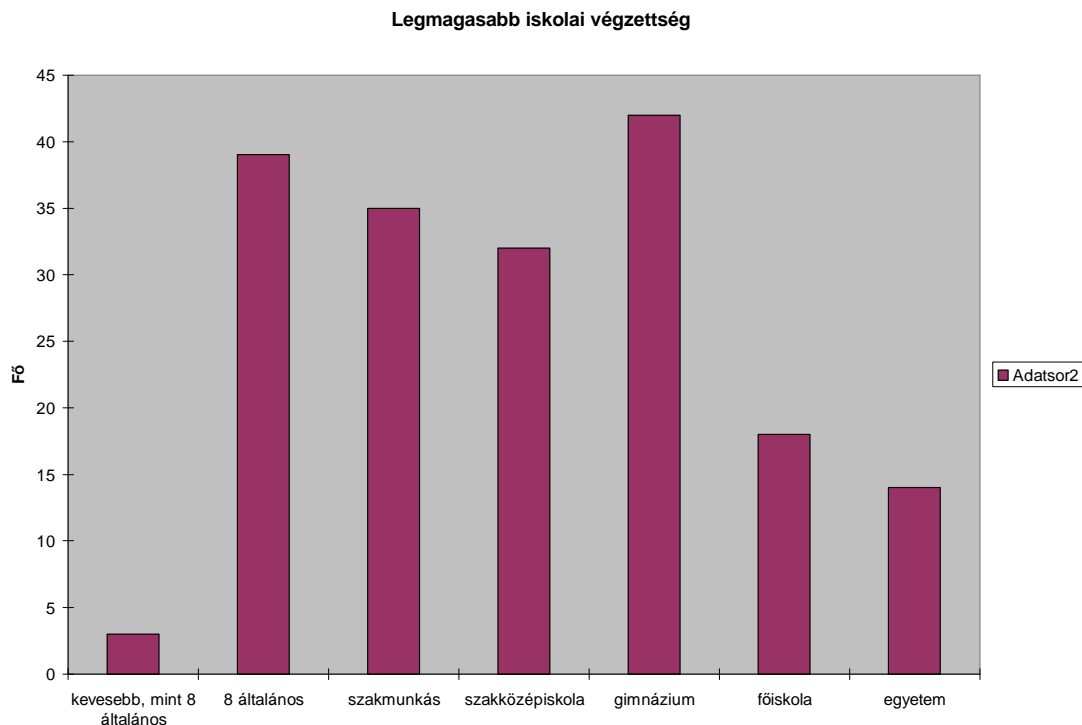
Lakóhely utca szerint:

A szükségletfelmérés során végzett becslés alapján a Bollóalja utca és a Debreczeni Márton tér a legsűrűbben lakott utcák, amely arányt a kutatás során

sikerült leképezni; a Bollóalja utcáról 31, a Debreczeni Márton térről 41 kérdőív érkezett.

Iskolai végzettség szerint a következő megoszlást kaptuk:

A táblázat adatai tehát azt mutatják, hogy középfokú végzettséggel rendelkezik a megkérdezettek nagy aránya - 109 fő, felsőfokú végzettséggel 32 fő, 8 általános, vagy annál alacsonyabb iskolai végzettségű 42 fő.

Kulturális és szabadidős programok iránti igény:

A programok iránti igényt minden esetben ugyanazon tematika alapján mértük fel, mely szerint a válaszadó megjelölte, hogy milyen rendszerességgel végzi az adott tevékenységet (igen/nem/néha válaszadási lehetőségekkel).

Megkérdeztük, hogy egy területen belül – például sport – milyen konkrét tevékenységet végez, és végül, hogy részt venne-e ilyen tevékenységekben, amennyiben Perecesen lenne rá lehetősége. E tematika szerint az egyes tevékenységekre vonatkozóan a következő válaszokat kaptuk:

Sportolás:

Rendszeresen:42

Perecesen sportolna: 74

(az előző kérdésre nemmel válaszolók közül is 8 fő)

Néha:33

Nem:113

Könyvtári szolgáltatások igénybevétele:

Rendszeresen jár könyvtárba (Miskolcra és Perecesen) 33 fő, néha 28 fő. A kérdőív annak ellenére, hogy van könyvtár Perecesen, megkérdezte, hogy amennyiben Perecesen lenne, igénybe vennék-e. Az igen válaszadók száma így 46

főre emelkedett, a nem válaszadóké 128 főről 132 főre, a nem rendszeresen könyvtárba járóké 17 fővel csökkent. Az adatok alapján megállapítható, hogy a lakosok közül vannak olyanok, akik nem tudnak arról, hogy könyvtár működik a közösségi házban, hiszen igénybe vennék a szolgáltatásokat, 'amennyiben lenne'. További 4 fő, ha lenne, sem járna a perecsesi könyvtárba.

Múzeum, kiállítás:

A múzeumba járók száma 45 fő, 70 fő nem rendszeresen, 74 fő pedig egyáltalán nem jár múzeumba, kiállításra. Amennyiben Perecsesen lenne rá lehetőség 77 fő (1/3) részt venne a válaszadók szerint, a válaszadók fele azonban, nem venne részt, bizonytalan mindössze 12 fő.

Színház:

Rendszeresen a megkérdezettek 27%-a jár színházba, főleg Miskolcra, nem rendszeresen további 25 %. Amennyiben lennének Perecsesen színház előadások, a válaszadók 54 %-a részt venne.

Mozi:

A színházi szolgáltatásoknál bemutatott igényekhez hasonlóan, kb. 50%-a a válaszadóknak nem jár moziba, azonban, ha lenne Perecsesen lehetőség, a válaszadók 45 %-a ellátogatna.

Koncertek:

A koncertek iránti igény alapján szintén érdeklődő helyiekről számolhatunk be: a megkérdezettek több mint fele részt venne a Perecsesen megszervezett koncerteken, bizonytalan mindössze 7 fő. Koncertekre nem járó 104 fő, azonban ha lenne helyben, jelentékenyen, azaz 30%-al csökken a nem válaszadók száma. A lehetséges koncertek közül a Miskolci Szimfonikusokat és könnyűzenei koncerteket várják.

Felolvasó est:

A kérdőív felvételekor felolvasó estekre járók aránya rendkívül alacsony 4 %, Perecsesen 19%-uk azonban ellátogatna egy-egy ilyen alkalomra.

Konferencia:

Konferenciákon a megkérdezettek 10 %-a jár, 83% egyáltalán nem. Amennyiben Perecsesen tartanának konferenciákat ez az arány nagy valószínűség szerint nem változna.

Túrázás:

Az igen válaszadók 41%-ot tesznek ki, a nem válaszadók 50%-ot. Perecsesen, ha működne túrakerület 34% csatlakozna, több mint 50% viszont nem.

Dalest:

A dalestek iránti igény jelenleg is alacsony 7%, amely 24%-ra növekszik, amennyiben Perecsesen lesz rá lehetőség. Biztos nem válaszadók 67 %.

Bányásznapi:

A megkérdezettek magas aránya 69%-a vesz részt a rendszeresen megszervezett Bányásznapon, a biztos nem válaszadók 20%-ot tesznek ki.

Városi rendezvények:

A Miskolc város által szervezett rendezvényeken, mint például Kocsonyafesztivál, Operafesztivál, Miskolc Város Napja, Augusztus 20, a megkérdezettek 49%-a rendszeresen, 25 %-a néha részt vesz. Amennyiben Percesen lennének ilyen rendezvények 67% nem venne részt, mindössze 27%-uk látogatna el.

Táncházt:

Táncháztba 7% jár rendszeresen, 7% néha, a 86% pedig egyáltalán nem. Amennyiben Percesen lenne rá lehetőség a megkérdezetteknek 26%-a ellátogatna.

Szórakozó helyek:

Rendszeresen jár 28%, nem rendszeresen 17 %, Percesen járna 35 %-uk, viszont biztosan nem járna 56%.

Felnőttképzési szolgáltatások:

A megkérdezettek majdnem fele 47%-a igénybe vett már valamilyen felnőttképzési szolgáltatást, és 41% a későbbiekben is szeretné. A képzések iránti igény a számítástechnika, a nyelvi képzések, és egyes szakmák (kőműves, hegesztő, szakács) területére terjed ki.

Perecesi szabadtéri színpad:

A megkérdezettek 90%-a biztosan kilátogatna az újonnan megnyíló színpadra, mindössze 8%-uk válaszolt biztos nemmel.

A megjelölt programok széles képet mutatnak – komolyzene, népzene, könnyűzene, (pl. Koncz Zsuzsa, Kovács Kati, Kárpátia, Caramel, Tankcsapda) színdarab, gyermekműsorok, sportbemutató, helyi zenekarok, bányászzenekar, kabaré, nótaest, operett, világzene, verselőadás, cigányzene.

Összegezve megállapíthatjuk, hogy a lakosság inkább az ún. könnyedebb, szórakoztató jellegű programokra vágyik (ezt figyelembe vesszük a jelen projekt, és a későbbi programok, rendezvények szervezését illetően). Azonban – bár kisebb mértékben – érdeklődés mutatkozik a tudományos, kulturális programok iránt is. Mindez távlatilag tekintve kezdetét jelentheti egy hagyományossá váló és ízlésformáló programsorozatnak is.

Összegzés, javaslatok:

- rendszeres kulturális programok egész évben – mozi, színház, koncertek, sportolási lehetőség
- széleskörű nyári programok a szabadtéri színpadon, minden korosztály és érdeklődés kielégítésére
- felnőttképzési szolgáltatások; elsősorban nyelvi és számítástechnikai kompetenciafejlesztés területén
- a szabadtéri színpad bekapcsolása a Miskolc városi rendezvényekbe, ismerté tenni városi szinten (Kocsonyafesztivál, Operafesztivál egyik helyszíne is lehet!)
- gyerekprogramok, iskolai rendezvények számára helyszín biztosítása.
- Cenzus felvétele szükséges lehet további kutatások megalapozására
- Roma lakosság felmérése, roma és nem roma lakosok egymás iránti érzékenyítése, kulturális feszültségek oldása.